

MUSTAQIL TA'LIMNI AMALGA OSHIRISHDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS JIHLTLARI

Quvondiqova Mohinur Ilhomiddin qizi
Andijon davlat pedagogika instituti tayanch doktoranti

Annotatsiya: Maqolada mustaqil ta'limni amalga oshirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning o'ziga xos jihatlari Innovatsion faoliyat-pedagogning o'z kasbini takomillashtirishdagi mavjud shakl va vositalarni egallashga ijodiy yondashuvini nazarda tutadi. Ta'limdagi innovatsiyalar va innovatsion faoliyat haqida barqaror, hammaga ma'qul bo'lgan ilmiy tasavvurlar va innovatsion pedagogik faoliyat haqida barqaror va hammaga ma'qul bo'lgan ilmiy tasavvurlar tasniflar shu paytgacha mukammal tarkib topgan emasligini ham e'tirof etish lozim.

Kalit so'zlar: texnologiya, innovatsion, konsepsiya, manbalar, tashkiliy, metodik, psixologik, pedagogik jamoalar, parametrlari, innovatsion o'qitish.

ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕАЛИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация: В статье рассматриваются особенности использования инновационных технологий в реализации самостоятельного обучения. Инновационная деятельность подразумевает творческий подход педагога к овладению существующими формами и средствами совершенствования своей профессии. Следует также признать, что устойчивые, общепринятые научные представления об инновациях в образовании и инновационной деятельности, а также устойчивые и общепринятые научные представления об инновационной педагогической деятельности и ее классификации до сих пор не сформированы в полной мере.

Ключевые слова: технология, инновационный, концепция, источники, организационный, методический, психологический, педагогические коллективы, параметры, инновационное обучение.

THE SPECIFICS OF USING INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE IMPLEMENTATION OF INDEPENDENT LEARNING

Abstract: This article discusses the distinctive features of using innovative technologies in implementing independent learning. Innovative activity implies a creative approach by educators in mastering existing forms and means of improving their profession. It should also

be acknowledged that stable, universally accepted scientific concepts regarding innovations and innovative activities in education, as well as innovative pedagogical practices, have not yet been fully developed.

Keywords: technology, innovation, concept, resources, organizational, methodological, psychological, pedagogical teams, parameters, innovative teaching.

Innovatsion texnologiyalar pedagogik jarayonda o'qituvchi va talaba faoliyatiga yangilik, o'zgartirishlar kiritish bo'lib, uni amalga oshirishda interfaol metodlardan foydalanishni taqozo etadi. Interfaol usullar ta'lim jarayonida qatnashayotgan har bir o'quvchining faolligiga, erkin va mustaqil fikr yuritishga asoslanadi. Bu usullardan foydalanganda bilim olish o'quvchi uchun qiziqarli mashg'ulotga aylanadi. Interfaol usullar qo'llanilganda o'quvchilar o'qituvchilar yordami va hamkorligida mustaqil ishlash ko'nikma va malakalariga ega bo'ladilar. O'quvchilar yangi bilimlarni ilmiy izlanish, tadqiqotchilik, tajriba sinovlar o'tkazish asosida o'zlashtiradilar. Ilm orqali bilim olish tamoyiliga amal qilinadi. Ta'lim jarayoni qatnashchilari kichik guruhlariga bo'lingan holda ishlaydilar. O'quv topshiriqlari alohida bir o'quvchiga emas, balki kichik guruhning barcha a'zolariga beriladi. O'qitish jarayonini tashkil etishning asosiy shakli darsdir. Hozirgi paytda darsning xilma xil noan'anaviy shakllari joriy etilmoqda. Bunday darslar o'quvchining ijodiy qobiliyatini o'stirish, aqliy salohiyatini kuchaytirish, ilmiy dunyoqarashini kengaytirish va har bir yangilikni tez va to'la qabul qila olish ko'nikma va malakalarining shakllanishiga xizmat qiladi. Dars jarayonida innovatsion texnologiyalarni qo'llash o'quvchilarda ilmiy izlanishga qiziqishni uyg'otadi, ijodkorlik va bunyodkorlik qobiliyatini rivojlantiradi. Natijada egallangan bilim, ko'nikma va malakalar amaliy faoliyatda tatbiq etiladi, o'zlashtirish sifati oshadi. Buning uchun o'qituvchi mahoratli bo'lishi va mavzularning mazmuniga qarab darsni to'g'ri rejalashtirishi, mashg'ulot davomida barcha o'quvchilarni faol va ongli ishlashlariga erishmog'i lozim. Zero, o'qituvchi ta'lim islohotining bosh ijrochisidir. Bunda har bir o'qituvchini qisqa vaqt ichida juda katta miqdordagi axborot to'plamini o'zlashtirish, qayta ishlash va amalda qo'llay olishga o'rgatish muhim ahamiyatga ega. Uni hal qilishda o'qituvchiga o'qitishning an'anaviy usullari bilan birga zamonaviy axborot texnologiyalari, jumladan kompyuterlardan foydalanish yordam beradi.

Pedagogik innovatsiyalar samaradorligining o'lchovi sifatida optimallik o'qituvchi va o'quvchilarning kafolatlangan natijaga erishishi uchun kuch-quvvat sarflashlarini taqozo etadi. Turli o'qituvchilar va o'quvchilar o'zlarining shaxsiy pedagogik hamda o'quv faoliyatlari jarayonida turlicha darajadagi samaradorlikka erishadilar. Xuddi mana shuning o'zi pedagogik innovatsiyalarning optimallik darajasini belgilaydi. Innovatsion usullarning eng muhim belgisi sifatida natijalanganlik o'qituvchi faoliyatida ijobiy yutuqlarga erishilgandagina namoyon bo'ladi. O'lchovlardagi texnologiklik, kuzatuvchanlik, natijalarning qayd etilganligi o'qitishning yangi usullari, metodlarini baholash orqali namoyon bo'ladi. Mazkur o'lchovning ahamiyatli jihati shaxs, uning idroki va tushunchalarini shakllantirishning bir butunligida namoyon bo'ladi. Shu munosabat bilan innovatsion jarayonni ilmiy g'oyani amaliy foydalanish bosqichiga olib

chiqish va shu bilan bog'liq ijtimoiy pedagogik muhitdagi o'zgarishlarni amalga oshirish jarayoni deb hisoblash mumkin. G'oyalarning innovatsiyaga aylanishini ta'minlaydigan va bu jarayonni boshqarish tizimini shakllantiradigan faoliyat bu innovatsion faoliyatdir. Innovatsiya jarayoni rivojlanish bosqichlarining yana bir o'ziga xos xususiyati mavjud. Pedagogik tajribada pedagogik innovatsiyalarni ijodiy qo'llash alohida o'qituvchilar ish faoliyatining boshlang'ich bosqichida namoyon bo'ladi. Mazkur innovatsiyalar tajribasi sinovdan o'tkazilib, ob'ektiv baholangandan so'ng ommaviy tarzda qo'llash uchun taqdim etiladi. Keng ommalashgan, ijobiy natijalarga erishish imkonini beradigan innovatsion usullardan foydalangan holda o'qituvchilarning kreativ funksiyalarini rivojlantirish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Pedagogik innovatsiyalarni baholash mezonlarini bilish o'qituvchining pedagogik ijodning rangbarang shakllarini o'zlashtirishi uchun qulay sharoit yaratadi. Pedagogik madaniyatning oddiy esda qolgan bilimlarni takrorlash shaklidan boshlab, ilmiy pedagogik jamoatchilikka ma'lum bo'lgan g'oyalar, konsepsiyalar, texnologiyalarni o'z shaxsiy faoliyatiga singdirishdan ularni evristik, kreativ ishlab chiqish va amaliyotga joriy etishga qadar bo'lajak pedagoglarning kundalik harakati mazmunini tashkil etishi lozim.

Hozirgi vaqtda real iqtisodiyot ehtiyojlari, oliy kasbiy ta'lim tizimidagi mutaxassisliklarning mavjud tuzilmasi va mutaxassislar tayyorlashning qo'llaniladigan texnologiyalari o'rtasida ma'lum tafovut mavjud. Shu munosabat bilan, Rossiyada ta'lim tizimi ilg'or modernizatsiyani talab qiladi, bu esa ta'lim tizimini tashkil etish va bevosita ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni joriy etish uchun davlat va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Modernizatsiya muqarrar ravishda oliy kasbiy ta'lim tizimining barcha jabhalariga: axborot bazasi, o'qitish texnologiyalari, inson kapitali, institutsional asoslar va tashkiliy tuzilmaga ta'sir qiladi, bu esa, birinchi navbatda, ta'lim jarayonini tashkil etishning innovatsion yondashuvlarini ishlab chiqish va asoslashni nazarda tutadi.

Hozirgi vaqtda universitetning raqobatbardoshligi asosan uning ta'minlash qobiliyati bilan belgilanadi amalga oshirish ta'lim jarayoniga innovatsiyalarni joriy etish bilan bog'liq bo'lgan zamonaviy ta'lim xizmatlari.

Talabalarning mustaqil ishlari oliy ta'limda ilm olish jarayonining asosiy va muhim tashkil etuvchisi hisoblanadi. Ko'plab rivojlangan mamlakatlarda bunga umumiy ta'lim vaqtining yarmidan ko'pini ajratiladi. Fan bo'yicha o'quv maqsadlariga erishish uchun bu ulkan zahira hisoblanadi. Afsuski, amalda undan to'la foydalanilmaydi, ba'zan o'qituvchining e'tiboridan chetda qolib ketadi. Bu kamchiliklarni bartaraf etish maqsadida mustaqil ishni tashkil qilishning juda ko'p usullari ishlab chiqilgan".

Talabalarning mustaqil ta'limi – talabaning o'quv predmetiga aylantiradigan bilish faoliyati, kasbiy rivojlanishda o'z-o'zini boshqarish mexanizmi shakllanadi, o'qituvchi tomonidan bilvosita nazorat qilinib, kasbiy bilim va ko'nikmalarni takomillashtirishga hamda bo'lajak mutaxassisning kasbiy sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan.

Innovatsion faoliyatni amalga oshirishda ta'lim muassasalari bir qator muammolarga, xususan, innovatsion faoliyatning moliyaviy, moddiy-texnika bazasining yetarli darajada

rivojlanmaganligi bilan bog‘liq. Ushbu holatlar bilan bog‘liq holda, tashkilot faoliyatining o‘ziga xos xususiyatlarini va yangi ta’lim texnologiyalarini joriy etish istiqbollarini tushunadigan ta’lim muassasasining (yosh o‘qituvchilar, tadqiqotchilar, aspirantlar, talabalar) shaxsiy kadrlar salohiyatini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega. Ta’lim muassasasining muhim strategik maqsadi - yangi o‘qitish texnologiyalarini, xususan, Internet-texnologiyalarga asoslangan texnologiyalarni faol ishlab chiqish va joriy etishga qodir bo‘lgan innovatsion universitetni shakllantirish bo‘lib, ularning o‘quv jarayoniga faol tatbiq etilishi ochiq va o‘ziga xos texnologiyalarni yaratishning muhim omiliga aylanadi. axborot jamiyati talablariga javob beradigan ta’lim tizimi va klassik ta’lim tizimini modernizatsiya qilish jarayoni.

Zamonaviy sharoitda ta’lim jarayonining barcha imkoniyatlariga ko‘ra shaxsni rivojlantirish, ijtimoiylashtirish va unda mustaqil, tanqidiy, ijodiy fikrlash qobiliyatlarini tarbiyalashga yo‘naltirilishi talab qilinmoqda. Yuksak malakali mutaxassislarni iste’molchilar talablariga qarab tayyorlanishi, talabalarni tanlagan ixtisosliklari bo‘yicha bilim, ko‘nikma va malakalarini shakllantirilishi mustaqil ravishda bilim olishga va amaliy faoliyatga o‘rgatilishi ta’minlanishi kerak. Bugungi globallashtirish sharoitida ta’lim jarayonida ilg‘or pedagogik texnologiyalar va faol usullardan foydalanish, yangi ishlab chiqarilayotgan texnik vositalarni tatbiq qilish, ko‘proq talabalarni mustaqil ishlashga undash, ilg‘or tajribalardan saboq berishning turli yo‘llaridan keng foydalanish maqsadga muvofiqdir. Yana bir jihati muhimki, oliy ta’lim tizimida ta’lim olayotgan talabalarining tanlagan kasbiga moyilligi, layoqatlari, bilim va ko‘nikmalarini rivojlantirish, ularning tanlagan yo‘nalishlari bo‘yicha mutaxassis sifatida shakllanishlari uchun maxsus fanlarni o‘qitishni samarali tashkil qilishni ta’minlash lozim. Jamiyatning barcha jabhalaridagi muammolar, o‘zgarishlar oliy ta’lim muassasalarida talabalarini tayyorlash jarayoniga ham ta’sir qilib va yangidan yangi talablarni qo‘yadi. Hozirgi paytda ham nazariy bilim va amaliy ko‘nikmaga ega, o‘zgarishlarga moslanuvchan, erkin fikrlaydigan, kasbiy hamda hayotiy muammolarini mustaqil hal qila oladigan mutaxassislarga, kadrlarga ehtiyoj katta. Shu bilan birga, oliy ta’lim muassasalarida talabalaridan har tomonlama bilimdonlik, mustaqil fikrlay oladigan, tashkilotchilik qobiliyatiga ega shaxs darajasini talab etadi. Bunday talablarning bajarilishi albatta ularni butun hayoti davomida bilim olishga o‘rgatish orqali ta’minlanadi.

Ta’lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanishning asosiy maqsad:

- o‘qituvchi va o‘quvchi mushtarakligiga erishish;
- o‘quvchilarni fanga qiziqtirish;
- ta’limga bo‘lgan munosabatni o‘zgartirish;
- o‘rganilgan bilimlarni ijtimoiy sharoitlarda qo‘llay olish ko‘nikmasiga ega bo‘lish;
- AKT va didaktik materiallarni mavzu bilan uyg‘unlashtirish va boshqalar.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. // «Xalq so‘zi» gazetasi, 2017 yil 23 dekabr

2. Ibragimova G.N. Interfaol o'qitish metodlari va texnologiyalari talabalarning kreativlik qobiliyatlarini rivojlantirish. I Monografiya. - T.: «Fan va texnologiyalar», 2016. - 77-b.
3. Селевко, Г.Я. Освоение технологии самовоспитания личности школьников: как стать экспериментальной площадкой/ Г.Я. Селевко// Народное образование. - 2015.
4. Загвязинский, В.И. Инновационные процессы в образовании и педагогическая наука/ В.И. Загвязинский// Инновационные процессы в образовании: Сборник научных трудов. - Тюмень, 2013.
5. Арзикулов, Ф., Мустафулов, А. А., & Болтаев, Ш. (2020). Рост Кристаллов Кварца На Нейтронно-Облученных Затравках. In Приоритетные направления развития науки и образования (pp. 139-152).
6. Юрловская, И. А. (2014). Проектные технологии в реализации стандартов высшего профессионального образования третьего поколения. Вестник евразийской науки, (21), 178.